Grafika: Spotnet

KAZAHSTAN JE PRI DIGITALNI DRŽAVI PRED SLOVENIJO. KAJ SE LAHKO NAUČIMO?

- Zakaj je Kazahstan pri digitalni javni upravi pred Slovenijo?
- Katere digitalne rešitve Kazahstana bi lahko bile zgled Sloveniji?
- Je naslednji korak digitalizacije manj novih portalov in več povezovanja obstoječih sistemov?

Gregor Lisec

Od države, ki sama ponudi storitev, do podjetja, ustanovljenega v nekaj minutah. Na podlagi informacij, ki nam jih je posredoval kazahstanski veleposlanik v Sloveniji Altay Abibullayev, in drugih javno dostopnih virov smo izluščili pet kazahstanskih digitalnih rešitev, ki bi lahko bile zanimive tudi za Slovenijo.

Kazahstan na prvi pogled ni država, ki bi jo na številnih področjih postavili za zgled Sloveniji. Ko govorimo o digitalni javni upravi, pa jo v nekaterih vidikih lahko. Po zadnji dostopni raziskavi Združenih narodov iz leta 2024 je Kazahstan na tem področju na 24. mestu na svetu, Slovenija pa na 33. mestu, pri čemer je prvi od leta 2022 napredoval za štiri mesta, naša država pa jih je izgubila 12.

Tudi novejši podatki Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) kažejo, da je digitalna javna uprava eno od področij, kjer Kazahstan napreduje. Pri kazalniku državnih spletnih storitev (government online services) je uvrščen na 10. mesto.

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) je v svojem pregledu slovenske digitalne uprave, objavljenem junija letos, Slovenijo po skupnem indeksu digitalne uprave (DGI) uvrstil na 32. mesto med 36 sodelujočimi državami OECD. Slovenija je dosegla 0,58 točke, povprečje OECD pa je 0,70.

Kazahstanski pristopi digitaliziranja države temeljijo na povezovanju storitev okoli ključnih življenjskih dogodkov, kot so rojstvo otroka, nakup stanovanja ali odprtje podjetja.

Kaj bi si torej lahko Slovenija pri Kazahstanu vzela za zgled, da bi bila naslednja faza digitalizacije čim bolj učinkovita? Poglejmo pet primerov, ki v glavnem ne zahtevajo uvedbe novih digitalnih storitev, temveč predvsem povezovanje tistih, ki jih država že ima.

A. Primeri dobre prakse v Kazahstanu

1. Digitalna družinska kartica & proaktivna socialna služba

Najbolj oprijemljiv primer je digitalna družinska kartica (Digital Family Card). Gre za sistem, uveden leta 2022 v sodelovanju z Razvojnim programom Združenih narodov (UNDP), ki povezuje podatke iz državnih informacijskih sistemov in na njihovi podlagi prepoznava ljudi oziroma družine, upravičene do različnih oblik socialne podpore.

Omenjena storitev je proaktivna; ne gre torej za socialno storitev, dostopno prek spleta, temveč sistem poskuša upravičenost prepoznati sam. Državljanu ni treba samemu ugotavljati, do česa je upravičen, iskati pristojne institucije in oddajati vloge. O tem ga obvesti sistem.

Po informacijah kazahstanskega ministrstva za delo in socialno zaščito je sistem v letu 2025 poslal 529.600 SMS obvestil o možnosti proaktivnega prejema javnih storitev. Več kot 276.200 ljudi je nato prejelo nadomestilo oziroma plačilo, ne da bi sami oddali kakršnokoli vlogo.

»Ena naših najbolj inovativnih rešitev GovTech je model proaktivnih storitev. Namesto da bi se morali državljani ukvarjati z vlogami, državni sistemi samodejno prepoznajo upravičenost na podlagi življenjskih dogodkov in začnejo izvajati storitev,« je tudi kazahstanski veleposlanik v Sloveniji Altay Abibullayev ta model izpostavil kot enega ključnih stebrov. Po rojstvu otroka denimo sproži več povezanih storitev, od ureditve rojstnega lista do prijave otroka na čakalni seznam za vrtec.

Slovenija pri proaktivnosti e-uprave zaostaja. Po najnovejšem DGI je dosegla 0,54 točke, medtem ko je povprečje OECD 0,67. Še bolj zaskrbljujoč je trend. Pri oblikovanju in izvajanju storitev pa je slovenski rezultat med letoma 2023 in 2025 padel z 48 na 40 odstotkov, povprečje OECD pa je v istem obdobju zraslo z 52 na 59 odstotkov.

Digitalna družinska kartica v Kazahstanu na podlagi državnih podatkov prepoznava upravičenost do socialnih storitev, ne da bi moral posameznik najprej izpolniti vlogo.

2. Osebni e-digitalni dokumenti v telefonu

Kazahstanski veleposlanik na začasnem delu v Sloveniji kot še en primer dobre prakse izpostavlja eGov Mobile, prek katerega so uporabnikom na voljo digitalni osebni dokumenti: »Digitalni dokumenti – nacionalne osebne izkaznice, vozniška dovoljenja, rojstni listi, izobrazbene diplome in drugi uradni dokumenti – so na voljo prek aplikacije eGov Mobile in imajo enako pravno veljavnost kot fizični dokumenti.«

Slovenija je, kot ugotavlja tudi OECD-jev letošnji pregled, svojo nacionalno digitalno identiteto zgradila okoli sistema SI-PASS in mobilne aplikacije eOsebna, ki že delujeta kot enotna prijavna točka za državljane in podjetja. (Eko)sistem digitalne identitete torej obstaja, ima pa še prostor za napredek, saj je digitalni dokument za uporabnika toliko bolj koristen, kolikor več storitev lahko z njim opravi.

276.200 ljudi je po kazahstanskih podatkih leta 2025 prejelo nadomestilo oziroma plačilo brez posredovanja vloge prek sistema.

3. Podjetje brez obiska urada

V Kazahstanu lahko denimo državljan s podjetniško žilico prek spleta oziroma portala eGOV v nekaj minutah ustanovi svoje podjetje. Sistem samodejno preveri identiteto, opravi registracijo, dodeli identifikacijsko številko podjetja in podatke poveže z drugimi državnimi evidencami.

Slovenski portal za digitalizacijo podjetniških postopkov SPOT bi bilo mogoče še nadgraditi. V naslednji fazi bi po kazahstanskem vzoru lahko že obstoječe sisteme povezali tako, da podjetniku ne bi bilo treba razmišljati, katera institucija potrebuje kateri podatek, kar nas pripelje do načela Once-Only. Podatka, ki ga država že ima, naj od državljana ali podjetja ne zahteva ponovno. To po podatkih OECD še ni sistematično vključeno v odobravanje in financiranje novih digitalnih projektov.

1,142 milijarde dolarjev je po podatkih kazahstanske centralne banke leta 2025 znašal kazahstanski izvoz IT storitev.

4. Nepremičnina kot en digitalni proces

Podobno načelo je uveljavljeno pri nepremičninskih poslih. Po informacijah s kazahstanskega veleposlaništva v Sloveniji so v proces povezani banka, notar, državni register in storitve eGov. Kupec lahko elektronsko uredi financiranje, podpiše pogodbo, registrira lastništvo in prejme potrditev.

Tudi tu ne moremo trditi, da Slovenija digitalne infrastrukture nima. Ima jo; njena ocena (DPI) za leto 2025 znaša 0,73, povprečje OECD pa 0,81. A ni dovolj, da je vsaka institucija digitalizirana, če uporabnik ne vidi enega samega procesa kot celote. Če mora kupec pri enem poslu uporabljati več ločenih sistemov, obiskovati različne portale in večkrat posredovati iste podatke, je država sicer digitalizirana, izkušnja uporabnika pa ni nujno bistveno (naj)boljša.

Tudi v tem primeru lahko Kazahstan bolj kot lekcijo o tehnologiji ponudi vzor glede organizacije storitev za uporabnika.

5. Digitalizacija kot izvozna panoga

Kazahstan svojo digitalizacijo poskuša izkoristiti tudi za razvoj gospodarstva. Po podatkih kazahstanske centralne banke je izvoz domačih IT-storitev leta 2025 dosegel 1,142 milijarde dolarjev, kazahstanska vlada pa ob tem navaja, da so njihove IT rešitve prisotne v več kot 110 državah.

Pomembno vlogo pri razvoju tehnološkega sektorja ima Astana Hub, tehnološki park s posebnim režimom za tehnološka podjetja.

To, da digitalna država ni samo strošek javne uprave, ampak je lahko tudi referenčno okolje za domačo tehnološko industrijo, je dober vzor tudi za Slovenijo.

Podatka, ki ga država že ima, naj od državljana ali podjetja ne zahteva ponovno.

B. Realnost: Kazahstan ni novi Singapur

A da ne dobimo napačne slike, na Kazahstan vseeno ne smemo gledati kot na novi Singapur. Če je pri digitalni državi lahko marsikomu za zgled, je manj uspešen pri širših merilih inovativnosti. Global Innovation Index ga je v letu 2025 uvrstil na 81. mesto med 139 gospodarstvi, pri čemer WIPO izrecno izpostavlja državne spletne storitve (10. mesto) kot eno njegovih največjih prednosti. Mimogrede, Slovenija je na 35. mestu.

To potrjuje, da Kazahstan ne sodi med (naj)bolj inovativna gospodarstva sveta, je pa zelo uspešen na specifičnem področju digitalnih javnih storitev. Slovenija ima na drugi strani dobro razvito digitalno javno infrastrukturo, njene rezerve pa se skrivajo v hitrejšem in učinkovitejšem nadgrajevanju in uporabi za oblikovanje storitev, prilagojenih uporabniku.

C. Pogled v prihodnost: digitalna svilna pot

Ključno bo, kako bo Slovenija na tem gradila. Kazahstan medtem denimo že gradi z mislimi na prihodnost digitalne ekonomije, in sicer skupaj z Azerbajdžanom zaključuje približno 380 kilometrov dolg podmorski optični kabel med Aktaujem in Sumgajitom prek Kaspijskega morja, z načrtovano zmogljivostjo do 400 terabitov na sekundo.

Podmorski del – po besedah kazahstanskega ministra za umetno inteligenco in digitalni razvoj Žaslana Madijeva najzahtevnejši del projekta – je bil po informacijah kazahstanskega državnega urada položen avgusta letos. Zaključujejo pa se tudi dela na kopnem in testiranje sistema; komercialni zagon je po najnovejših razpoložljivih virih iz avgusta predviden do konca leta 2026.

Projekt je sicer del širše pobude Digitalna svilna pot (angl. Digital Silk Way), katere cilj je okrepiti digitalno povezljivost med Azijo in Evropo ter zmanjšati odvisnost regije od podatkovnih poti prek Rusije.

Č. Kaj se lahko Slovenija nauči?

Če potegnemo črto, (predvsem) po čem bi se Slovenija lahko zgledovala po Kazahstanu, bi bilo to boljše izkoriščanje sodobne tehnologije za preprostejše, učinkovitejše in državljanu bolj priročno življenje v (digitalni) državi.

Podatkov, ki jih država že ima, ne bi bilo treba v ločenem postopku zahtevati še enkrat. Življenjski dogodek bi lahko sprožil storitev, namesto da mora državljan sam iskati pravico do nje. Podjetnik naj pri urejanju postopka namesto več procesov v različnih institucijah vidi le enega. Digitalna infrastruktura naj ne bo le strošek države, temveč tudi osnova za razvoj domače digitalne industrije ...

Kazahstan, ki sicer ni digitalni tiger v vseh pogledih, je lahko dober primer, ki kaže, da za digitalizacijo države niso nujne ali celo zaželene nove tehnologije, temveč delujoč, enoten sistem.